

**VYRIAUSYBĖS ATSTOVŲ ĮSTAIGOS
VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS KLAIPĖDOS IR TAURAGĖS APSKRITYSE**

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, tel. 8 609 54703, 8 658 42925, el. p. info@vaistaiga.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 305205389.
Atstovo duomenys: Danės g. 17, LT-92117 Klaipėda, tel. 8 609 54703, 8 658 42925, el. p. klaipeda@vaistaiga.lt

Klaipėdos miesto savivaldybės tarybai

2022-06-14 Nr. TR4-12(5.4E)

Kopija
Klaipėdos miesto savivaldybės merui
Vytautui Grubliauskui

TEIKIMAS

**DĖL KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS 2017-07-27 SPRENDIMO NR.
T2-185 „DĖL KLAIPĖDOS MIESTO TVARKYMO IR ŠVAROS TAISYKLIŲ
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

Klaipėdos miesto savivaldybės (toliau – Savivaldybė) taryba 2017-07-27 sprendimo Nr.T2–185 „Dėl Klaipėdos miesto tvarkymo ir švaros taisyklių patvirtinimo“ su vėlesniais pakeitimais (toliau – Sprendimas) 1 punktu patvirtino Klaipėdos miesto tvarkymo ir švaros taisykles (toliau – Taisyklės). Pagal Taisyklių 1 punktą šios Taisyklės reglamentuoja įstatymų nustatyta tvarka priskirtų sklypų, faktiškai naudojamų teritorijų, viešųjų teritorijų ir kitus tvarkymo ir švaros reikalavimus Klaipėdos mieste.

1. Dėl „faktiškai naudojamos teritorijos“ sąvokos

Taisyklių 5 punktą nustato, kad asmens privalo užtikrinti švarą ir tvarką tvarkomose teritorijose veikdami patys arba sudarydami teritorijos tvarkymo paslaugų sutartis, arba per bendrojo naudojimo objektų valdytojus. Pagal Taisyklių 3.1 papunktį bendrojo naudojimo objekto valdytojas – butų savininkai (iki bus įsteigta bendrija ar paskirtas bendrojo naudojimo objektų administratorius), gyvenamojo namo butų ir kitų patalpų savininkų bendrijos, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotas asmuo, bendrojo naudojimo objektų administratorius. Remiantis Taisyklių 3.7 papunkčiu, teritorija (tvarkoma teritorija) – žemės sklypas ar faktiškai naudojama teritorija.

Pagal Taisyklių 3.13 papunktį žemės sklypas - teritorijos dalis, turinti nustatytas ribas, kadastro duomenis ir įregistruota Nekilnojamojo turto registre.

Taisyklių 3.3 papunktis nustato faktiškai naudojamos teritorijos sąvoką bei apibrėžia, jog tai pagal teritorijų planavimo dokumentą prie pastato ar jų grupės suplanuotas žemės sklypas, bet neįregistruotas Nekilnojamojo turto registre arba, jeigu pagal teritorijų planavimo dokumentą prie pastato ar jų grupės nesuplanuotas žemės sklypas, teritorija iki įstatymų nustatyta tvarka suformuoto gretimo sklypo ar faktiškai naudojamos teritorijos, bet ne daugiau kaip 50 metrų nuo pastatų išorinių atitvarų, arba kitu teisėtu pagrindu faktiškai naudojama teritorija. Faktiškai naudojamai teritorijai taip pat priskiriama mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietų ir jų aikštelių užimama teritorija ir teritorija 3 metrų spinduliu aplink konteinerių stovėjimo vietas ir jų aikšteles. Mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietų ir aikštelių priskyrimą atliekų turėtojams nustato Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktorius.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.83 straipsnio 3 dalimi, *butų ir kitų patalpų savininkai (naudotojai) bendrojo naudojimo objektus privalo valdyti, tinkamai prižiūrėti, remontuoti ar kitaip tvarkyti*. Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektams valdyti butų ir kitų patalpų savininkai steigia butų ir kitų patalpų savininkų bendriją arba sudaro jungtinės veiklos sutartį, arba šio kodekso 4.84 straipsnyje nustatyta tvarka pasirenka bendrojo naudojimo objektų administratorių.

Pagal Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 2 straipsnio 15 dalies 5 punktą, *tam, kad žemės sklypas būtų laikomas bendrojo naudojimo objektu, jis turi būti bendrosios dalinės nuosavybės teise ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkų naudojamas ir (ar) valdomas žemės sklypas*. Šio įstatymo 14 straipsnio 6 dalies 9 punkte nustatyta, kad *bendrijos pirmininkas atsako už bendrojo naudojimo žemės sklypo (sklypų) naudojimą ir tvarkymą pagal įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus*.

Pagal CK 4.84 straipsnio 8 dalį bendrojo naudojimo objektų administratorius administruoja bendrojo naudojimo objektus pagal Vyriausybės patvirtintus nuostatus. Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų, patvirtintų Vyriausybės 2001 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 603 (toliau – Administravimo nuostatai), 3 punktas apibrėžia pagrindinį administratoriaus uždavinį – administruoti namo bendrojo naudojimo objektus – užtikrinti jų priežiūrą pagal teisės aktų nustatytus privalomuosius statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimus, įgyvendinti namo butų ir kitų patalpų savininkų su bendrąja nuosavybe susijusius sprendimus ir pavedimus, priimtus Civilinio kodekso 4.85 straipsnyje nustatyta tvarka, jiems atstovaujant. Administravimo nuostatų 4 punktas nustato administratoriaus funkcijas vykdant pagrindinį uždavinį ir 4.3 papunktyje numato, jog vadovaudamasis teisės aktais, reglamentuojančiais pastatų, jų inžinerinių sistemų naudojimą ir priežiūrą, žemės sklypų priežiūrą, *administratorius organizuoja namo techninę priežiūrą, bendrosios dalinės nuosavybės teise ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais patalpų savininkų naudojamo ir (ar) valdomo žemės sklypo priežiūrą*.

CK 4.84 straipsnio 3 dalis nustato, kad daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų valdymo, naudojimo ir priežiūros jungtinės veiklos sutarties pavyzdinę formą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Vyriausybė įgaliojo Aplinkos ministeriją patvirtinti jungtinės veiklos sutarties pavyzdinę formą (2012-08-21 nutarimas Nr.985). Pagal Pavyzdinės Daugiabučio gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektų valdymo, naudojimo ir priežiūros jungtinės veiklos sutarties formos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012-12-04 įsakymu Nr.D1-1047 „Dėl pavyzdinės Daugiabučio gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektų valdymo, naudojimo ir priežiūros jungtinės veiklos sutarties formos patvirtinimo“ (toliau – Pavyzdinė jungtinės veiklos sutartis), 2 punktą sutarties tikslas – nesiekiant pelno valdyti, naudoti, prižiūrėti, remontuoti ir kitaip *tvarkyti namo bendrojo naudojimo objektus*. Pavyzdinės jungtinės veiklos sutarties 3 punktas apibrėžia, jog šios sutarties dalykas yra bendrojo naudojimo objektai, tarp jų *bendrojo naudojimo žemės sklypas* – bendrosios dalinės nuosavybės teise ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkų naudojamas ir (ar) valdomas žemės sklypas (3.5 papunktis). Pagal Pavyzdinės jungtinės veiklos sutarties 7.2 papunktį įgaliotinis, veikdamas patalpų savininkų vardu, be kita ko, atsako už *bendrojo naudojimo žemės sklypo naudojimą ir tvarkymą pagal įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus*.

Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų valdytojas (butų ir kitų patalpų savininkų bendrija, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotas asmuo arba bendrojo naudojimo objektų administratorius), vykdydamas savo funkcijas privalo parengti namo bendrojo naudojimo objektų aprašą. Daugiabučio gyvenamojo namo ar kitos paskirties pastato (pastatų) bendrojo naudojimo objektų aprašo tipinė (pavyzdinė) forma patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010-11-02 įsakymu Nr.D1-895 „Dėl Daugiabučio gyvenamojo namo ar kitos paskirties pastato (pastatų) bendrojo naudojimo objektų aprašo tipinė (pavyzdinė) formos patvirtinimo“. Pagal šios formos reikalavimus rengiant objektų aprašą ir nurodant pastato rodiklius, be kita ko, nurodomas *įstatymų nustatyta tvarka pastato butų, patalpų savininkų naudojamo ar valdomo žemės sklypo ar jo dalies plotas, įregistravimo data, unikalūs numeris, kadastrinis numeris*.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 2 straipsnio 14 dalimi, žemės sklypas – tai teritorijos dalis, turinti nustatytas ribas, kadastro duomenis ir įregistruota Nekilnojamojo turto registre.

Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19 dalį, teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų ir detaliųjų planų sprendinių įgyvendinimas yra savarankiškoji savivaldybės funkcija. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 2 straipsnio 26 punkte nustatyta, kad teritorijų planavimas – pagal šio ir kitų įstatymų, taip pat jų įgyvendinamųjų teisės aktų reikalavimus vykdomas procesas, kuriuo siekiama darnaus teritorijų vystymo ir kuris apima žemės naudojimo prioritetų, aplinkosaugos, visuomenės sveikatos saugos, paveldosaugos ir kitų priemonių nustatymą, gyvenamųjų vietovių, gamybos, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros sistemų kūrimą, sąlygų gyventojų užimtumui reguliuoti ir veiklai plėtoti sudarymą, visuomenės ir privačių interesų suderinimą. Pagal šio straipsnio 27 dalį teritorijų planavimo dokumentai – kompleksinio (bendrieji ir detalieji planai) ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kuriuose grafiškai ir raštu pateikiami teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos priemonių, teritorijų vystymo reikmių ir sąlygų sprendiniai.

Nurodytas Teritorijų planavimo įstatymo reglamentavimas suteikia savivaldybės viešojo administravimo subjektams teisę inicijuoti teritorijų planavimo dokumentų rengimą, tačiau Vietos savivaldos įstatymas ar kiti teisės aktai nesuteikia jiems kompetencijos kitais būdais, nei nustatyti teisės aktuose, suformuoti teritoriją, siekiant įgyvendinti jos tvarkymo ir švaros palaikymo tikslą. Taigi, pagal galiojančius teisės aktus Savivaldybės tarybai nėra suteikti įgaliojimai nustatyti, kad faktiškai naudojamai teritorijai (tvarkomai teritorijai) yra priskiriama teritorija prie daugiabučių gyvenamųjų namų, apimanti teritorijų planavimo dokumentu prie pastato ar jų grupės suplanuotą žemės sklypą, bet neįregistruotą Nekilnojamojo turto registre arba, jeigu pagal teritorijų planavimo dokumentą prie pastato ar jų grupės nesuplanuotas žemės sklypas, teritoriją iki įstatymų nustatyta tvarka suformuoto gretimo sklypo ar faktiškai naudojamos teritorijos, bet ne daugiau kaip 50 metrų nuo pastatų išorinių atitvarų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad vietos savivaldos institucijos atsako už teritorijų prie daugiabučių namų (kurios nėra teisės aktų nustatyta tvarka suformuoti ir įregistruoti žemės sklypai ir namo bendrojo naudojimo objektas) priežiūrą ir tvarkymą, kol įstatymų nustatyta tvarka suformuos sklypus ir jie bus priskirti daugiabučiams namams, todėl šią funkciją savivaldybė privalo atlikti pagal Konstitucijos ir įstatymų jai suteiktą kompetenciją. CK 4.83 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad buto ir kitų patalpų savininkas (naudotojas) neprivalo apmokėti išlaidų, dėl kurių jis nėra davęs sutikimo ir kurios nesusijusios su įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytais privalomaisiais statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimais arba dėl kurių nėra priimtas butų ir kitų patalpų savininkų susirinkimo sprendimas šio kodekso 4.84 ir 4.85 straipsniuose nustatyta tvarka. Iš galiojančio teisinio reglamentavimo matyti, kad Savivaldybės tarybai teisės aktai nesuteikia teisės spręsti, kaip savininkai turėtų atsiskaityti už tvarkymą ir priežiūrą teritorijos, kuri nėra teisės aktų nustatyta tvarka suformuotas ir įregistruotas žemės sklypas ir namo bendrojo naudojimo objektas.

Įvertinus nurodytas teisės normas, darytina išvada, kad Taisyklių 3.3, 3.7 papunkčiai, 5 punktas ta apimtimi, kuria nustato, jog asmenys, veikdami patys arba sudarydami teritorijos tvarkymo paslaugų sutartis, arba per bendrojo naudojimo objektų valdytojus, privalo užtikrinti švarą ir tvarką tvarkomose teritorijose pagal teritorijų planavimo dokumentą prie pastato ar jų grupės suplanuotuose žemės sklypuose, bet neįregistruotuose Nekilnojamojo turto registre arba, jeigu pagal teritorijų planavimo dokumentą prie pastato ar jų grupės nesuplanuotas žemės sklypas, teritorijose iki įstatymų nustatyta tvarka suformuoto gretimo sklypo ar faktiškai naudojamos teritorijos, bet ne daugiau kaip 50 metrų nuo pastatų išorinių atitvarų, neatitinka Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 6 punkte įtvirtinto savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo principo, Civilinio kodekso 4.83 straipsnio 4 dalies, Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrųjų įstatymo 2 straipsnio 15 dalies 5 punkto, 14 straipsnio 6 dalies 9 punkto, Žemės įstatymo 2 straipsnio 14 dalies, Administravimo nuostatų 4.3 papunkčio, Pavyzdinės jungtinės veiklos sutarties 3.5, 7.2 papunkčių nuostatų.

2. Dėl „viešos vietos“ sąvokos

Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 36 punktą savivaldybių savarankiškosioms funkcijoms priskiria švaros ir tvarkos viešose vietose užtikrinimą.

Pagal Taisyklių 12 punktą viešųjų teritorijų tvarkymą ir valymą organizuoja ir koordinuoja Klaipėdos miesto savivaldybė. Taisyklių 3.11 papunktis apibrėžia viešosios teritorijos sąvoką ir numato, jog tai gatvės, šaligatviai, aikštės, parkai, skverai ir kitos visuomenės naudojamos vietos, už kurių švarą ir tvarką yra atsakinga Klaipėdos miesto savivaldybė.

Atkreiptinas dėmesys, jog pagal Taisyklių 3.10 papunktį „valymas – kietųjų dangų, žvyruotų dangų, žaliųjų plotų šlavimas, šiukšlių surinkimas, sniego valymas, ledo šalinimas, smėlio barstymas.“

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnis apibrėžia pagrindines šio įstatymo sąvokas. Pagal šio straipsnio 62¹ dalį šiukšlės – atliekos, išmestos viešose vietose (viešuose paplūdimiuose, vandens telkiniuose ir jų pakrantėse, miškuose, parkuose, skveruose, aikštelėse, stotelėse, pakelėse ir pan.) ne į viešas jų surinkimo sistemas. Vadovaujantis šio straipsnio 62² dalimi, šiukšlių išrinkimas – šiukšlių pakėlimas, išgriebimas ar kitoks paėmimas iš viešų vietų (viešų paplūdimių, vandens telkinių ir jų pakrančių, miškų, parkų, skverų, aikštelių, stotelių, pakelių ir pan.).

Įvertinus minėtas teisės normas, darytina išvada, kad atliekos, išmestos viešose vietose ne į viešas jų surinkimo sistemas, priskiriamos „šiukšlių“ sąvokai. Pažymėtina, kad šiukšlių sąvokos apibrėžime pateikiamas galimų viešųjų vietų sąrašas nėra baigtinis.

Atsižvelgiant į teismų praktiką, kai vieša vieta pripažįstamas gyvenamojo namo kiemas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) nutartys administracinėse bylose Nr.1183/2002, Nr.N⁹-352/2004, Nr.N⁶²-2800/2010 ir kt.), daugiabučiam namui priskirtas žemės sklypas gali būti laikomas vieša vieta, kai šis žemės sklypas yra **laisvai prieinamas pašaliniais asmenimis** (pvz., nėra aptvertas), t. y. kai pašalinių asmenų patekimas į šį sklypą nėra apribotas arba uždraustas.

Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsniu, savivaldybės kompetencijai ir atsakomybei priskirtas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas, šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymo organizavimas, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo administravimas. Pagal šio įstatymo 28 straipsnio 7 dalį už savivaldybės teritorijoje esančių komunalinių atliekų, šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymo organizavimą atsakinga savivaldybės vykdomoji institucija.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Savivaldybės taryba, įpareigodama daugiabučių gyvenamųjų namų butų ir kitų patalpų savininkus, bendrojo naudojimo objektų valdytojus (butų ir kitų patalpų savininkų bendrija, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotas asmuo arba bendrojo naudojimo objektų administratorius) užtikrinti daugiabučiam namui priskirto žemės sklypo ar kitos teritorijos priežiūrą ir tvarkymą, turi įvertinti ne tik tai, ar prie daugiabučių gyvenamųjų namų esanti teritorija yra teisės aktų nustatyta tvarka suformuoti žemės sklypai, bet ir tai, ar daugiabučiam gyvenamajam namui priskirtas žemės sklypas, kuriame išmestos šiukšlės, nėra pripažįstamas vieša vieta.

Įvertinus nurodytas teisės normas, darytina išvada, kad Taisyklių 3.7, 3.10 papunkčiai, 5 punktas ta apimtimi, kuria nustato, jog asmenys, veikdami patys arba sudarydami teritorijos tvarkymo paslaugų sutartis, arba per bendrojo naudojimo objektų valdytojus, privalo užtikrinti švarą ir tvarką tvarkomose teritorijose, neįvertinus, ar tvarkoma teritorija nėra priskirta viešai vietai, kurioje išmestos „šiukšlės“, neatitinka Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 36 punkto, Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 62¹, 62² dalių, 25 straipsnio, 28 straipsnio 7 dalies nuostatų.

3. Dėl principo „teršėjas moka“ užtikrinimo

Taisyklių 3.3 papunkčiu faktiškai naudojamai teritorijai taip pat priskiriama mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietų ir jų aikštelių užimama teritorija ir teritorija 3 metrų spinduliu aplink konteinerių stovėjimo vietas ir jų aikšteles. Pagal Taisyklių 8.3 papunktį privalo būti užtikrinama faktiškai naudojamoje teritorijoje esančių mišrių

komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių ir konteinerių stovėjimo vietų tvarka ir švari aplinka.

Tokiu būdu, daugiabučių gyvenamųjų namų butų ir kitų patalpų savininkai, bendrojo naudojimo objektų valdytojai (butų ir kitų patalpų savininkų bendrija, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotas asmuo arba bendrojo naudojimo objektų administratorius) įpareigojami tvarkyti šalia mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių paliktas atliekas.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsnis įtvirtina, jog atliekų tvarkymo srityje taikomas principas „*teršėjas moka*“, kuris reiškia, kad atliekų tvarkymo išlaidas, įskaitant išlaidas, patirtas reikiamai atliekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ir (ar) importuotojas.

LVAT, vertindamas Vilniaus miesto savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Viliaus miesto savivaldybės tarybos 2016-05-11 sprendimu Nr.1-445, teisėtumą, 2021-11-11 nutartyje (adm. byla Nr.eA-1705-492/2021) pažymėjo, kad „<...> nesant galimybės nustatyti Taisyklių 51 punkte nurodytas atliekas neleistinai palikusį asmenį (teršėją), kuriam galėtų būti taikoma atitinkama iš teisės aktų kylanti atsakomybė, nėra pagrindo tokias atliekas pagal vienintelį Taisyklių 51 punkte įtvirtintą kriterijų – šių atliekų palikimo vietą – savaime laikyti būtent atitinkamai konteinerių aikštelei, kurioje ar šalia kurios (iki 5 m atstumu) jos buvo neleistinai paliktos, priskirto nekilnojamojo turto objektų savininkų (įgaliotų asmenų) atliekomis, t. y. remiantis vien šiuo kriterijumi preziumuoti, kad pastarieji yra minėtų atliekų turėtojai (teršėjai). Todėl, išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo aspektu Taisyklių 51 punkto nuostatos principo „teršėjas moka“ taikymo prasme negali būti laikomos proporcingomis. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Taisyklių 51 punktas ta apimtimi, kiek jame nustatyta, jog „konteinerių aikštelei priskirto nekilnojamojo turto objektų savininkai ar įgalioti asmenys apmoka už šių atliekų surinkimą ir išvežimą pagal Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka sudarytų paslaugų teikimo sutarčių įkainius. Patirtos sąnaudos paskirstomos konteinerių aikštelei priskirtiems nekilnojamojo turto objektams po lygiai“, prieštarauja Atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsnyje įtvirtintam principui „teršėjas moka“.

Kaip jau buvo paminėta, pagal Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnį savivaldybės kompetencijai ir atsakomybei priskirtas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas, šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja (toliau – bešeimininkės atliekos), tvarkymo organizavimas, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo administravimas.

Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 41 dalimi, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo administravimas - savivaldybės veikla nustatant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo taisykles, priimant kitus teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymą, taip pat savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, kitų teisės aktų reikalavimų vykdymo kontrolė.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog savivaldybė, administruodama komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, privalo kontroliuoti, kaip atliekų turėtojai laikosi savivaldybių taisyklėse nustatytos atliekų rūšiavimo tvarkos, naudojasi sukurta atliekų tvarkymo infrastruktūra.

Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2013-07-24 nutarimo Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ 1 punktu, 7 punkte numatyta, kad į rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą būtina sąnauda negali būti įtrauktos bešeimininkų atliekų tvarkymo sąnaudos. Vadovaujantis šių taisyklių 4 ir 21 punktais, atliekų turėtojai, mokėdami vietinę rinkliavą arba įmoką už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą, kartu apmoka ir komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimo ir atnaujinimo sąnaudas.

Pagal Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų, patvirtintų Aplinkos ministro 2012-10-23 įsakymu Nr. D1-857 „Dėl Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo

paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“, 15.3 papunktį atliekas iš prie daugiabučių namų konteinerių surenkantys atliekų tvarkytojai įpareigojami, teikiant komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugą, surinkti surinkimo ir vežimo metu išsibarsčiusias atliekas bei surinkti šalia konteinerių paliktas atliekas (išskyrus didelių gabaritų atliekas), po konteinerių ištuštinimo palikti tvarkingą aplinką, t. y. prižiūrėti ir tvarkyti komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikšteles.

Pažymėtina, jog Klaipėdos miesto savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Savivaldybės tarybos 2011-11-24 sprendimu Nr. T2-370 „Dėl Klaipėdos miesto savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), 68.5 papunktis nustato, kad atliekų surinkėjai *privalo* konteinerių ištuštinimo metu užtikrinti tvarką ir švarą 3 m atstumu aplink konteinerių aikštelę ar konteinerių stovėjimo vietą, t. y. surinkti, sušluoti tuo metu esančias smulkias (į šiukšliavežį telpančias) komunalines atliekas, įskaitant tuštinimo metu iš konteinerio iškritusias atliekas ir už 3 metrų ribos.

Atliekų tvarkymo įstatymo įgyvendinamiesiems teisės aktams priskirtinos ne savivaldybių tvarkymo ir švaros taisyklės, bet atliekų tvarkymo taisyklės, kurių reikalavimų nesilaikymas taip pat užtraukia asmenims administracinę atsakomybę.

Tai, kad Savivaldybė įpareigoja daugiabučių gyvenamųjų namų butų ir kitų patalpų savininkus, bendrojo naudojimo objektų valdytojus (butų ir kitų patalpų savininkų bendrija, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotas asmuo arba bendrojo naudojimo objektų administratorius) užtikrinti daugiabučiam namui priskirto žemės sklypo ar kitos teritorijos priežiūrą ir tvarkymą, savaimė nepanaikina Atliekų tvarkymo įstatyme savivaldybėms nustatytos pareigos organizuoti bešeimininkų atliekų ir šiukšlių tvarkymą. Šiukšlių ir bešeimininkų atliekų tvarkymo organizavimas negali būti prilyginamas šio organizavimo pareigos perkėlimui kitam subjektui. Savivaldybės nurodytą kompetenciją turi įgyvendinti taip, kad būtų užtikrinami teisės aktų reikalavimai, be kita ko ir Atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsnyje įtvirtintas principas „teršėjas moka“.

Tokiu būdu, Savivaldybė, **negalėdama nustatyti (įrodyti) daugiabučiams gyvenamiesiems namams priskirtose teritorijose, į kurias nėra apribotas patekimas, išmestų atliekų priklausymo konkrečiam atliekų turėtojui ar atliekų darytojui fakto, turėtų pačios organizuoti šių bešeimininkų atliekų ir šiukšlių tvarkymą. Atliekų turėtojai negali būti įpareigojami jokia forma apmokėti už bešeimininkų atliekų tvarkymą.**

Įvertinus nurodytas teisės normas, darytina išvada, kad Taisyklių 3.3, 3.7 papunkčiai, 5 punktas ir 8.3 papunktis ta apimtimi, kuria nustato, jog asmenys, veikdami patys arba sudarydami teritorijos tvarkymo paslaugų sutartis, arba per bendrojo naudojimo objektų valdytojus, privalo užtikrinti švarą ir tvarką tvarkomose teritorijose esančių mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietų ir jų aikštelių užimamų teritorijų ir teritorijos 3 metrų spinduliu aplink konteinerių stovėjimo vietas ir jų aikšteles, taip pat neatitinka ir Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnio, 28 straipsnio 7 dalies, 32 straipsnio nuostatų.

4. Dėl želdinių tvarkymo

Taisyklių 3.9 papunktyje nustatyta, kad „*tvarkymas - želdinių priežiūra* (žolės pjovimas, medžių, krūmų sodinimas, genėjimas ir kirtimas, gėlynų sodinimas), vykdant teisės aktuose nustatytus privalomuosius reikalavimus. Pagal Taisyklių 8.2 papunktį teritorijoje esantys želdiniai (medžiai, krūmai, veja, gėlynai) tvarkomi vadovaujantis Klaipėdos miesto želdynų ir želdinių apsaugos taisyklėmis bei Lietuvos Respublikos aplinkos ministro patvirtintais teisės aktais. Želdiniai turi būti tvarkomi taip, kad jie neužstotų pastatų numerių, gatvių pavadinimų lentelių ir techninių eismo reguliavimo priemonių, neblogintų matomumo ir nekeltų pavojaus eismo dalyviams ir nekliudytų pėsčiųjų bei transporto priemonių eismui.

Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 27 straipsnis nustato želdynų ir želdinių savininkų ir valdytojų teises ir pareigas. Pagal šio straipsnio 1 dalies 1 punktą *želdynų ir želdinių savininkai ir valdytojai privalo saugoti želdynus ir želdinius, tinkamai juos prižiūrėti ir tvarkyti, užtikrinti želdinių gerovę.*

Pagal Žemės įstatymo 2 straipsnio 26 dalį žemės valdytojas – žemės savininkas arba kitas fizinis ar juridinis asmuo, užsienio organizacija, juridinio asmens ar užsienio organizacijos filialas

įstatymų, kitų teisės aktų, teismo sprendimo, sandorių ar kitu įstatymo nustatytu pagrindu įgiję teisę valdyti privačią žemę, taip pat valstybės ar savivaldybės nuosavybės teisę įgyvendinantis subjektas, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka valstybinė ar savivaldybės žemė perduota patikėjimo teise.

Želdynų įstatymo 2 straipsnio 27 dalis apibrėžia želdynų ir želdinių priežiūros sąvoką ir nustato, kad tai periodiškai atliekami darbai, kuriais siekiama želdyne palaikyti ir (ar) pagerinti želdinių būklę, kad želdynas geriausiai atitiktų savo paskirtį, taip pat palaikyti ir (ar) pagerinti pavienių želdinių tinkamą dendrologinę (ekologinę) būklę, želdynų statinių ir įrenginių techninę būklę. Pagal šio straipsnio 28 dalį želdynų ir želdinių tvarkymas – darbai, kuriais atkuriami, keičiami, atnaujinami želdynai, pavieniai želdiniai, želdynų statiniai ir įrenginiai, kai iškertama ar kitaip pašalinama iš augimo vietos arba papildoma naujais iki 20 procentų želdyno želdinių.

Želdynų įstatymo 5 straipsnis apibrėžia savivaldybių institucijų kompetenciją želdynų ir želdinių valdymo srityje. Vadovaujantis šio straipsnio 2 dalies 3 punktu savivaldybės vykdomosios institucijos organizuoja ir (ar) vykdo savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdynų ir želdinių apsaugą, priežiūrą ir tvarkymą, būklės stebėseną, želdynų kūrimą ir želdinių veisimą.

Želdynų įstatymo 2 straipsnio 13 dalis nustato, kad savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijos – želdiniais ar želdynais užimti žemės plotai, esantys savivaldybės patikėjimo ar panaudos teise valdomoje valstybinėje žemėje ir savivaldybei nuosavybės teise priklausančioje žemėje, taip pat valstybinės žemės valdytojos Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos valdomoje valstybinėje žemėje miestuose, miesteliuose ir kurortuose.

Vadovaujantis Želdynų įstatymo 14 straipsnio 1 dalimi, želdynų ir želdinių priežiūros ir tvarkymo darbai vykdomi vadovaujantis šiuo įstatymu, želdynų projektais, kai tokius projektus privaloma parengti, vadovaujantis šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalimi, aplinkos ministro tvirtinamomis Medžių ir krūmų, vandens telkinių, esančių želdynuose, priežiūros taisyklėmis.

Želdynų įstatymo 5 straipsnio nuostatos suteikia savivaldybių atstovaujamosioms institucijoms įgaliojimus tvirtinti savivaldybės želdynų ir želdinių apsaugos taisykles, už kurių nesilaikymą asmenims kyla administracinė atsakomybė, savivaldybių vykdomosioms institucijoms – atlikti želdynų ir želdinių tvarkymo, želdynų kūrimo, želdinių veisimo, želdynų ir želdinių inventorizavimo darbų priežiūrą.

Įvertinus nurodytas teisės normas, darytina išvada, jog asmenų pareiga tinkamai prižiūrėti ir tvarkyti želdinius nustatyta Želdynų įstatyme ir jį įgyvendinančiuose teisės aktuose.

Įstatymai nesuteikia savivaldybių taryboms įgaliojimų savivaldybės vykdomajai institucijai nustatytos pareigos prižiūrėti ir tvarkyti savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančius želdynus ir želdinius perkelti kitiems subjektams ar nustatyti papildomų želdinių priežiūros ir tvarkymo reikalavimų nei tai apibrėžta Želdynų įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nurodytuose teisės aktuose. Pažymėtina, jog Savivaldybės tarybos švaros ir tvarkymo taisyklės tarp šių teisės aktų nenurodytos.

Įvertinus nurodytas teisės normas, darytina išvada, kad Taisyklių 3.3, 3.7, 3.9 papunkčiai, 5 punktas, 8.2 papunktis ta apimtimi, kuria nustato, jog asmenys, veikdami patys arba sudarydami teritorijos tvarkymo paslaugų sutartis, arba per bendrojo naudojimo objektų valdytojus, privalo užtikrinti švarą ir tvarką tvarkomose teritorijose, atlikdami želdinių, tarp jų ir savivaldybės želdynų ir želdinių teritorijose esančių želdinių, priežiūros ir tvarkymo darbus, neatitinka Želdynų įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 14 straipsnio 1 dalies nuostatų.

Atsižvelgiant į visa, kas išdėstyta, turėtų būti peržiūrimos bei atitinkamai koreguojamos ir kitos Sprendimo (2, 3 punktai) ir juo patvirtintų Taisyklių (6, 7 punktai) nuostatos.

Pažymėtina, kad Vyriausybės atstovas Klaipėdos ir Tauragės apskrityje ir Klaipėdos miesto savivaldybės administracija kreipėsi į Aplinkos ministeriją tarnybinės pagalbos, prašydami pateikti nuomonę bei paaiškinti, ar Taisyklių nuostatos atitinka Atliekų tvarkymo įstatymo reikalavimus ir neprieštarauja principui „teršėjas moka. Aplinkos ministerija 2022-05-18 raštu Nr.(17)-D8(E)-2703 „Dėl Atliekų tvarkymo įstatymo taikymo“ (pridedama) pateikė kompetentingą nuomonę keliamais klausimais.

Atsižvelgdama į nurodytas aplinkybes ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 8 straipsnio 1 dalimi,

s i ū l a u svarstyti Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2017-07-27 sprendimo Nr.T2–185 „Dėl Klaipėdos miesto tvarkymo ir švaros taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais) pakeitimo klausimą.

Vadovaujantis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Vyriausybės atstovo teikimas turi būti apsvarstytas artimiausiame posėdyje (bet ne vėliau kaip per 1 mėnesį) ir apie priimtą sprendimą Vyriausybės atstovui turi būti pranešta raštu per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos.

Atkreipiu Mero dėmesį į tai, kad pagal Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 6 dalį, meras artimiausiame savivaldybės tarybos posėdyje su šiuo teikimu turi supažindinti tarybos narius.

Informuoju Jus apie tai, kad Vyriausybės atstovas, vadovaudamasis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktu, gali nustatyti kitą teikimo įvykdymo terminą, jeigu bus gautas pagal kompetenciją savivaldybės administravimo subjekto motyvuotas prašymas šį terminą pratęsti, išskyrus atvejus, kai nurodytų veiksmų įvykdymo terminas yra nustatytas įstatyme ar Vyriausybės nutarime.

PRIDEDAMA. Aplinkos ministerijos 2022-05-18 rašto Nr.(17)-D8(E)-2703 kopija.

Vyriausybės atstovė

Daiva Kerekeš

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Vyriausybės atstovų įstaigai	2022-	Nr.
Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai	Į 2022-02-08 2022-02-10	Nr. S-10(5.27E) (4.23E)-R2-523

DĖL ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO TAIKYMO

Atsakydami į Jūsų raštą, teikiame Aplinkos ministerijos nuomonę¹.

Dėl „atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja“ ir „šiukšlių“ sampratų skirtumų

Atliekos, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja – bet kurios bešeimininkės atliekos, kurių turėtojas nežinomas (toliau – bešeimininkės atliekos). Pagrindinis atliekų priskyrimo bešeimininkėms atliekomis kriterijus – priklausymas neidentifikuojamam atliekų turėtojui. Bešeimininkės atliekos nebūtinai yra šiukšlės.

Atliekų tvarkymo įstatyme apibrėžtos šiukšlės – atliekos, išmestos viešose vietose (viešuose paplūdimiuose, vandens telkiniuose ir jų pakrantėse, miškuose, parkuose, skveruose, aikštelėse, stotelėse, pakelėse ir pan.) ne į viešas jų surinkimo sistemas². Šiukšlės gali būti tiek bešeimininkės, tiek su žinomu šeimininku – šiukšlintuoju (kai jį įmanoma nustatyti). Pagrindinis atliekų priskyrimo Atliekų tvarkymo įstatyme apibrėžtoms šiukšlėms kriterijus – jos mėtosi viešos vietos aplinkoje.

Dėl savivaldybių teisės tvarkymo ir švaros taisyklėse nustatytų reikalavimų daugiabučių gyvenamųjų namų savininkams tvarkyti namui priskirtoje teritorijoje išmestas atliekas ir „šiukšles“

Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) 2021 m. lapkričio 11 d. nutartyje (adm. byla Nr.eA-1705-492/2021) pažymėta, kad „<...> nesant galimybės nustatyti <...> atliekas neleistina palikusių asmenį (teršėją), kuriam galėtų būti taikoma atitinkama iš teisės aktų kylanti atsakomybė, nėra pagrindo tokias atliekas pagal vienintelį <...> kriterijų – šių atliekų palikimo vietą – savaime laikyti būtent atitinkamai konteinerių aikštelei, kurioje ar šalia kurios (iki 5 m atstumu) jos buvo neleistina paliktos, priskirto nekilnojamojo turto objektų savininkų (įgaliotų asmenų) atliekomis, t. y. remiantis vien šiuo kriterijumi preziumuoti, kad pastarieji yra minėtų atliekų turėtojai (teršėjai)“.

Vadovaujantis Atliekų tvarkymo įstatyme³ įtvirtintu principu „teršėjas moka“, atliekų tvarkymo išlaidas, įskaitant išlaidas, patirtas reikiamai atliekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, turi apmokėti pirminis atliekų darytojas⁴ (t. y. asmuo, dėl kurio veiklos susidaro

¹ Aplinkos ministerija neįgalia formuluoti teisės normų aiškinimo ir taikymo taisyklių, todėl šiame rašte pateikta nuomonė nelaikytina oficialiu teisės aiškinimu.

² Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 62¹ dalis.

³ Atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsnis.

⁴ Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 8 dalis.

atliekų) arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas⁵ (t. y. atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų) ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ir (ar) importuotojas.

Sprendžiant dėl savivaldybių pareigos organizuoti šiukšlių tvarkymą perkėlimo daugiabučių gyvenamųjų namų savininkams ir atliekų turėtojams pirmiausiai reikia nustatyti:

- kokios pareigos ir kam kyla teritorijos, priskirtos daugiabučiui gyvenamajam namui, priežiūros ir tvarkymo procese;
- kas yra daugiabučiui gyvenamajam namui priskirtos teritorijos priežiūra ir tvarkymas;
- kokios pareigos ir kam kyla atliekų tvarkymo procese;
- ar daugiabučiui gyvenamajam namui priskirta teritorija, kurioje netinkamai išmestos atliekos, yra vieša vieta.

Civilinis kodeksas nustato, kad butų ir kitų patalpų savininkai (naudotojai) bendrojo naudojimo objektus privalo valdyti, tinkamai prižiūrėti, remontuoti ar kitaip tvarkyti⁶.

Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatyme pastato bendrojo naudojimo objektams priskiriamas bendrojo naudojimo žemės sklypas – bendrosios dalinės nuosavybės teise ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkų naudojamas ir (ar) valdomas žemės sklypas⁷. Daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos (toliau – bendrija) pirmininkas atsako už bendrojo naudojimo žemės sklypo (sklypų) naudojimą ir tvarkymą pagal įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus⁸. Jeigu butų ir kitų patalpų savininkai neįsteigia bendrijos arba nesudaro jungtinės veiklos sutarties, taip pat jei bendrija likviduota arba nutraukta jungtinės veiklos sutartis, skiriamas bendrojo naudojimo objektų administratorius⁹ (toliau – administratorius). Viena iš administratoriaus atliekamų funkcijų – vadovaujantis teisės aktais, reglamentuojančiais žemės sklypų priežiūrą, organizuoti bendrosios dalinės nuosavybės teise ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais patalpų savininkų naudojamo ir (ar) valdomo žemės sklypo (toliau – žemės sklypas) priežiūrą¹⁰.

Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų valdytojas (butų ir kitų patalpų savininkų bendrija, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotas asmuo arba bendrojo naudojimo objektų administratorius)¹¹, vykdydamas savo funkcijas, be kita ko, privalo parengti namo bendrojo naudojimo objektų aprašą. Bendrojo naudojimo objektų aprašas – pagal Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintą tipinę formą parengtas dokumentas, kuriame nurodoma daugiabučio gyvenamojo namo ar kitos paskirties pastato (pastatų) bendrojo naudojimo objekto rūšis, paskirtis, požymiai, buvimo vieta, su objektu susiję butų ir kitų patalpų (pastatų) savininkai ir kiti objektą charakterizuojantys duomenys¹². Daugiabučio gyvenamojo namo ar kitos paskirties pastato (pastatų) bendrojo naudojimo objektų aprašo tipinė (pavyzdinė) forma patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu¹³. Pagal šios formos reikalavimus rengiant objektų aprašą ir nurodant pastato rodiklius, be kita ko, nurodomas įstatymų nustatyta tvarka pastato butų, patalpų

⁵ Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 17 dalis.

⁶ Civilinio kodekso 4.83 straipsnio 3 dalis.

⁷ Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 2 straipsnio 15 dalies 5 punktas.

⁸ Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 14 straipsnio 6 dalies 9 punktas.

⁹ Civilinio kodekso 4.84 straipsnio 1 dalis.

¹⁰ Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 5 d. nutarimu Nr. 831 „Dėl Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų patvirtinimo“, 4.3 papunktis.

¹¹ Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.85 str. 8 d.

¹² Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 2 straipsnio 3 dalis.

¹³ Aplinkos ministro 2010 m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. D1-895 „Dėl Daugiabučio gyvenamojo namo ar kitos paskirties pastato (pastatų) bendrojo naudojimo objektų aprašo tipinės (pavyzdinės) formos patvirtinimo“.

savininkų naudojamo ar valdomo žemės sklypo ar jo dalies plotas, įregistravimo data, unikalus numeris, kadastrinis numeris.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, manome, kad teisės aktai savivaldybėms nesuteikia teisės daugiabučiam namui priskirti teritorijos, kuri nėra teisės aktų nustatyta tvarka suformuotas žemės sklypas, nustatyti pareigą daugiabučių namų patalpų savininkams, administratoriams, daugiabučių namų savininkų bendrijoms organizuoti namo bendrojo naudojimo objektu nesančios teritorijos priežiūrą ir tvarkymą. Savivaldybės turėtų organizuoti prie daugiabučių namų esančių teritorijų tvarkymą ir priežiūrą iki minėti sklypai įstatymų nustatyta tvarka bus suformuoti ir priskirti šiems namams (registruojami Nekilnojamojo turto registre, nurodant paskirtį, su sklypu susijusias namo butų ir kitų patalpų savininkų teises ir pan.).

Savivaldybių tarybų tvirtinamose tvarkymo ir švaros taisyklėse nevienodai nustatoma, kas įeina į teritorijų priežiūrą ir tvarkymą (prižiūrėti statinius, žemės sklypus, želdinius, teritorijas, pjauti žolę, nuo gatvių, pėsčiųjų takų, įvažiavimų sušluoti šiukšles, žemes, panaikinti dygstančią žolę, barstyti slidžius takus, valyti ir išvežti sniegą, pritvirtinti namų numerius ir t. t.) ir kas už tai atsakingas. Tai, kad savivaldybės įpareigoja daugiabučių namų patalpų savininkus, administratorius, daugiabučių namų savininkų bendrijas užtikrinti daugiabučiam namui priskirto žemės sklypo priežiūrą ir tvarkymą, savaime nepanaikina Atliekų tvarkymo įstatyme savivaldybėms nustatytos pareigos organizuoti bešeimininkų atliekų ir šiukšlių tvarkymą¹⁴. Šiukšlių tvarkymo organizavimas nelygu šio organizavimo pareigos perkėlimui kitam subjektui.

Atsižvelgdami į tai ir į principą „teršėjas moka“, manome, kad savivaldybės, negalėdamos nustatyti / įrodyti daugiabučiams gyvenamiesiems namams priskirtose teritorijose, į kurias nėra apribotas asmenų patekimas, išmestų atliekų priklausymo konkrečiam atliekų turėtojui ar atliekų darytojui fakto, turėtų pačios organizuoti šių bešeimininkų atliekų ir šiukšlių tvarkymą ir neperkelti įstatymu joms pavestos tokių atliekų ir šiukšlių tvarkymo organizavimo pareigos daugiabučių namų patalpų savininkams, administratoriams ar daugiabučių namų savininkų bendrijoms.

Dėl klausimo, ar Atliekų tvarkymo įstatyme vartojama „viešosios vietos“ sąvoka apima teritorijas, priskirtas daugiabučiams gyvenamiesiems namams, į kurias nėra apribotas asmenų patekimas

Atliekų tvarkymo įstatyme pateiktame šiukšlių sąvokos apibrėžime¹⁵ pateiktas nebaigtinis viešų vietų sąrašas: viešieji paplūdimiai, vandens telkiniai ir jų pakrantės, miškai, parkai, skverai, aikštelės, stotelės, pakelės ir pan. Tačiau įvertinus išvardintų pavyzdžių tarpusavio panašumą, darytina išvada, kad šiukšlėmis, kurių tvarkymą turi organizuoti savivaldybės, laikytinos tik labai panašiose į nurodytas viešose vietose netinkamai išmestos atliekos. Atliekų tvarkymo įstatyme išvardinti viešų vietų pavyzdžiai neapima tokių viešųjų vietų kaip seniūnijų, savivaldybių pastatai, kavinės, parduotuvės, mokyklos, gydymo įstaigos ir pan. Manome, kad Atliekų tvarkymo įstatyme minimos viešos vietos taip pat neapima daugiabučiams gyvenamiesiems namams priskirtų teritorijų, į kurias apribotas asmenų patekimas.

Atsižvelgdami į teismų praktiką, kai vieša vieta pripažįstamas gyvenamojo namo kiemas (LVAT nutartys administracinėse bylose Nr. 1183/2002, Nr. N⁹-352/2004, Nr. N⁶²-2800/2010 ir kt.), manome, kad daugiabučiam namui priskirtas žemės sklypas gali būti laikomas vieša vieta, kai šis žemės sklypas yra laisvai prieinamas pašaliniams asmenims (pvz., nėra aptvertas), t. y. kai pašalinių asmenų patekimas į šį sklypą nėra apribotas arba uždraustas. Kilus ginčui dėl bešeimininkų atliekų ar šiukšlių tvarkymo, galutinį sprendimą dėl vietos, kurioje netinkamai išmestos atliekos, pripažinimo vieša galėtų priimti tik teismas.

¹⁴ Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnis.

¹⁵ Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 62¹ dalis.

Dėl gamintojų ir (ar) importuotojų pareigos finansuoti vienkartinių plastikinių gaminių atliekų ir šiukšlių išrinkimą ir tvarkymą, numatytos pagal su savivaldybėmis sudarytas sutartis, ir savivaldybių asmenims nustatomos pareigos tvarkyti priskirtas teritorijas

Įgyvendinant Vienkartinių plastikinių gaminių mažinimo direktyvą¹⁶ Atliekų tvarkymo bei Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymuose nurodyta¹⁷, kad tam tikrų vienkartinių plastikinių gaminių¹⁸ šiukšlių išrinkimą¹⁹, vykdomą savivaldybės ar jos vardu²⁰, surinkimą, vežimą, apdorojimą, turi finansuoti konkretūs gamintojai ir importuotojai, tiekiantys tokius vienkartinius plastikinius gaminius. Taigi, gamintojai ir importuotojai įpareigoti padengti tik dalies susidarancių šiukšlių tvarkymo išlaidas ir tik tas, kurias patiria savivaldybės. Šios pareigos taikomos nuo 2023 m., todėl savivaldybės dar turi laiko su atitinkamų vienkartinių plastikinių gaminių gamintojais ir importuotojais sudaryti Atliekų tvarkymo įstatyme numatytas sutartis, kuriose bus detalizuota tikslinio finansavimo tvarka. Atkreiptinas dėmesys, kad dar rengiamos Atliekų tvarkymo įstatyme nurodytos²¹ rekomendacijos dėl šių šiukšlių išrinkimo, surinkimo, vežimo ir apdorojimo finansavimo kriterijų ir tokio finansavimo sutarčių sudarymo pagrindinių sąlygų.

Dėl savivaldybių tvarkymo ir švaros taisyklėse nustatytos pareigos asmenims patiems tvarkyti mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių stovėjimo vietas ir aikšteles arba sudaryti šios teritorijos tvarkymo paslaugų sutartis atitikimo Atliekų tvarkymo įstatymo reikalavimams ir principui „teršėjas moka“

Pažymime, kad savivaldybių tarybų tvirtinamos tvarkymo ir švaros taisyklės nėra Atliekų tvarkymo įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas. Pareiga tvarkyti daugiabučiams gyvenamiesiems namams priskirtus žemės sklypus kyla iš Civilinio kodekso, Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo, Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų²². Atliekų tvarkymo įstatymas su minėta pareiga susijęs tik tiek, kad: 1) daugiabučiam gyvenamajam namui priskirtame žemės sklype atsiradus bešeimininkėms atliekoms, jų tvarkymą turės organizuoti savivaldybė, 2) daugiabučiam gyvenamajam namui priskirtame žemės sklype atsiradus šiukšlėms ir minėtą sklypą pripažinus vieša vieta, šiukšlių tvarkymą turės organizuoti savivaldybė.

¹⁶ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/904 dėl tam tikrų plastikinių gaminių poveikio aplinkai mažinimo 8 straipsnio 2 dalies c punktas, 3 dalies b punktas, 4 dalis.

¹⁷ Atliekų tvarkymo įstatymo (nuo 2023 m. sausio 1 d. galiosianti redakcija) 34³² straipsnio 1 dalies 2 ir 5 punktai, 34³⁵ straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktai, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo (nuo 2023 m. sausio 1 d. galiosianti redakcija) 7² straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktai.

¹⁸ Tabako gaminiai su filtrais ir filtrai, parduodami naudoti kartu su tabako gaminiais; maisto tara, t. y. talpyklos, pvz., dėžutės su dangteliais arba be jų, kuriose laikomas maistas, skirtas nedelsiant suvartoti vietoje arba išsinešti, paprastai suvartojamas iš talpyklos ir yra paruoštas suvartoti be papildomo paruošimo, pvz., be kepimo, virimo ar pašildymo, įskaitant maisto tarą, naudojamą greitam maistui arba kitam nedelsiant suvartoti skirtam maistui; pakeliai ir vyniojamojo popieriaus pakuotės, pagaminti iš lanksčios medžiagos, kuriuose pateikiamas maistas, skirtas nedelsiant suvartoti iš pakelio ar pakuotės be papildomo paruošimo; ne didesnė kaip trijų litrų talpos gėrimų tara, t. y. talpyklos, naudojamos skysčiams laikyti, pvz., gėrimų buteliai, įskaitant jų kamštelius ir dangtelius, ir kombinuotosios gėrimų pakuotės, įskaitant jų kamštelius ir dangtelius, išskyrus stiklinę ar metalinę gėrimų tarą su plastikiniais kamšteliais ir dangteliais; gėrimų indeliai, įskaitant jų kamštelius ir dangtelius; lengvieji plastikiniai pirkinii maišeliai; drėgnosios servetėlės, t. y. sudrėkintos asmens higienai skirtos servetėlės ir buitinės šluostės; oro balionėliai, išskyrus pramoniniam ir kitam profesiniam naudojimui ar paskirčiai skirtus balionus, kurie nėra platinami vartotojams.

¹⁹ Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 62² dalyje nurodyta, kad šiukšlių išrinkimas – šiukšlių pakėlimas, išgriebimas ar kitoks paėmimas iš viešų vietų (viešų paplūdimių, vandens telkinių ir jų pakrančių, miškų, parkų, skverų, aikštelių, stotelių, pakelių ir pan.).

²⁰ Atliekų tvarkymo įstatymo (nuo 2023 m. sausio 1 d. galiosianti redakcija) 34³³ straipsnio 2 dalies 1 punktas, 34³⁴ straipsnio 1 dalies 1 punktas, 34³⁶ straipsnio 2 dalis, 34³⁷ straipsnio 1 dalis, Pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo (nuo 2023 m. sausio 1 d. galiosianti redakcija) 7² straipsnio 7 dalies 1 punktas, 10 straipsnio 4² dalies 1 punktas.

²¹ Atliekų tvarkymo įstatymo (nuo 2023 m. sausio 1 d. galiosianti redakcija) 30 straipsnio 19 dalis.

²² Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugpjūčio 5 d. nutarimu Nr. 831 „Dėl Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų patvirtinimo“.

Manome, kad savivaldybėms negalint įrodyti atliekų ar šiukšlių, paliktų / rastų prie daugiabučių namų esančiose teritorijose, tiesioginio ryšio su šių daugiabučių namų patalpų savininkais (t. y. kad jie tose teritorijose išmetė / paliko šias atliekas ar šiukšles), daugiabučių namų patalpų savininkų apmokestinimas už šių šeimininkų atliekų ar šiukšlių tvarkymą prieštarautų principui „teršėjas moka“.

Atliekų turėtojai, mokėdami vietinę rinkliavą arba įmoką už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą, kartu apmoka ir komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimo ir atnaujinimo sąnaudas²³. Atliekas iš prie daugiabučių namų konteinerių surenkantys atliekų tvarkytojai paprastai įpareigoti teikiant komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugą ne tik surinkti surinkimo ir vežimo metu išsibarsčiusias atliekas²⁴, bet ir surinkti šalia konteinerių paliktas atliekas (išskyrus didelių gabaritų atliekas), po konteinerių ištuštinimo palikti tvarkingą aplinką, t. y. prižiūrėti ir tvarkyti komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikšteles. Atsižvelgdami į tai, manome, kad komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikštelių tvarkymo pareiga neturėtų būti priskirta daugiabučių namų patalpų savininkams, administratoriams ar daugiabučių namų savininkų bendrijoms.

Atkreipiame dėmesį, kad savivaldybės, rengdamos tvarkymo ir švaros taisykles, galimai „šiukšlių“ sąvoką naudojo (naudoja) kita prasme nei apibrėžta Atlieku tvarkymo įstatyme (nuo 2021 m. lapkričio 13 d. aktuali redakcija).

Aplinkos viceministrė

Raminta Radavičienė

J. Podymova, mob. 8 687 27458, el. p. jelena.podymova@am.lt
S. Deveikyte, mob. 8 616 43435, el. p. saule.deveikyte@am.lt

²³ Taisyklių 4 ir 21 punktai.

²⁴ Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“, 15.3 papunktis.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Vyriausybės atstovų įstaiga 305205389, Vilniaus m. sav., Vilnius, Gedimino pr. 60
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS 2017-07-27 SPRENDIMO NR. T2-185 „DĖL KLAIPĖDOS MIESTO TVARKYMO IR ŠVAROS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2022-06-14 Nr. TR4-12(5.4E)
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2022-06-14 Nr. T4-92
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	DAIVA KEREKEŠ, Vyriausybės atstovė Klaipėdos ir Tauragės apskrityse
Sertifikatas išduotas	DAIVA KEREKEŠ, Vyriausybės atstovų įstaiga LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2022-06-14 15:47:12 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2022-06-14 15:47:23 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2019-08-07 14:15:29 – 2022-08-06 14:15:29
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "Dokumentų valdymo sistema eDVS LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema eDVS LT", sertifikatas galioja nuo 2018-10-09 15:28:31 iki 2028-10-09 15:28:31 "Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija, i.k. 188710823 LT", sertifikatas galioja nuo 2021-12-20 12:35:17 iki 2024-12-19 12:35:17
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	EgoEDocs, versija v. 3.04.02
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. META-INF/signatures/signatures1.xml#S1: Certificate path validation failed for certificate (subject: Dokumentų valdymo sistema eDVS, valid from: 2018-10-09 15:28:31). The certificate is issued by an untrusted CA certificate (subject: Dokumentų valdymo sistema eDVS).
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2022-06-14 16:09:02 Dokumentų valdymo sistema Avilys